

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-06-09

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Torgny Håstad och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Kriminalvården – en myndighet

Enligt en lagrådsremiss den 26 maj 2005 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1963:193) om samarbete med Danmark, Finland, Island och Norge angående verkställighet av straff m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1972:260) om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdom,
4. lag om ändring i lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m.,
5. lag om ändring i lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt,
6. lag om ändring i lagen (1976:371) om behandlingen av häktade och anhållna m.fl.,
7. lag om ändring i lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m.m.,
8. lag om ändring i passlagen (1978:302),
9. lag om ändring i lagen (1978:801) om internationellt samarbete rörande kriminalvård i frihet,
10. lag om ändring i bötesverkställighetslagen (1979:189),
11. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
12. lag om ändring i lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård,
13. lag om ändring i lagen (1991:1137) om rättspsykiatrisk

- undersökning,
14. lag om ändring i lagen (1991:2041) om särskild personutredning i brottmål, m.m.,
 15. lag om ändring i lagen (1994:451) om intensivövervakning med elektronisk kontroll,
 16. lag om ändring i lagen (1999:353) om rättspsykiatriskt forskningsregister,
 17. lag om ändring i lagen (2001:617) om behandling av personuppgifter inom kriminalvården,
 18. lag om ändring i smittskyddslagen (2004:168).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementsrådet Annika Lowén.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet

Lagförslag nr 1, 2, 4, 5, 6, 12, 15 och 17

Enligt de ovannämnda lagförslagen införs särskilda bestämmelser om omprövning av beslut som fattas av den nya myndigheten Kriminalvården rörande enskilda inskrivna vid kriminalvårdsanstalt, häkte eller frivårdskontor. Den föreslagna regleringen innebär att överklagande till förvaltningsdomstol av dessa beslut förbjuds. Ett sådant beslut skall i stället på den enskildes begäran omprövas av Kriminalvården. Omprövningsbeslut skall sedan kunna överklagas till förvaltningsdomstol. Med detta system följer också en del nya bestämmelser om behörighet att begära omprövning, om tidsfrist och formkrav för omprövning samt om förfarandet vid omprövning. Den nya ordningen med ett utbyggt omprövningsförfarande innefattar avvikelser från vad som gäller beträffande omprövning och överklagande enligt förvaltningslagen (1986:223). I några avseenden, såsom beträffande behörighet att begära omprövning samt tidsfristen och de formella

kraven på en omprövningsbegäran, är bestämmelserna utformade på motsvarande sätt som gäller för överklagande enligt förvaltningslagen.

I lagrådsremissen hänvisas till att liknande omprövningsförfaranden som det som nu föreslås finns på vissa andra lagstiftningsområden, nämligen taxeringsområdet och socialförsäkringsområdet. I remissen berörs emellertid inte direkt hur ordningen med obligatorisk omprövning efter begäran därom förhåller sig till förvaltningslagens omprövningsregler. Enligt Lagrådets mening får dock antas att de aktuella bestämmelserna är att betrakta som specialbestämmelser som enligt 3 § förvaltningslagen skall tillämpas i stället för omprövningsbestämmelserna i 27 och 28 §§ den lagen. Ett sådant betraktelsesätt, där regleringen uppfattas som ett självständigt system för omprövning, synes vara allmänt godtaget för både skatte- och socialförsäkringsområdena (se Hellners – Malmqvist, Förvaltningslagen, 2003 s. 62 och 339). Samtidigt bör det vara så, att förvaltningslagens allmänna förfaranderegler blir att tillämpa i andra närliggande avseenden, t.ex. beträffande överklagande, i den mån några särregler därom inte inrymmts i respektive specialförfattning. Frågeställningen om relationen mellan nu föreslagna bestämmelser och förvaltningslagens regelsystem bör belysas under lagstiftningsärendets fortsatta behandling.

I punkt 2 av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till nu aktuella lagförslag anges att äldre föreskrifter fortfarande gäller för överprövning av beslut som har fattats före ikraftträdandet samt att vad som sägs där (dvs. i de äldre föreskrifterna) om Kriminalvårdsstyrelsen då i stället skall gälla den nya myndigheten Kriminalvården. Med ordet "överprövning" avses enligt vad som har upplysts vid lagrådsföredragningen att täcka in såväl den prövning Kriminalvårdsstyrelsen enligt gällande rätt gör av en annan kriminalvårdsmyndighets beslut som allmän förvaltningsdomstols prövning efter överkla-

gande av Kriminalvårdsstyrelsens beslut. Jfr dock den mer begränsade innebörden av institutet överprövning enligt beskrivningen i remissens avsnitt 8.2.2.

Enligt Lagrådets mening skulle den avsedda innebörden komma tydligare till uttryck om punkt 2 ges följande lydelse.

”Äldre föreskrifter gäller fortfarande dels i fråga om Kriminalvårdsstyrelsens prövning av annan kriminalvårdsmyndighets beslut som har fattats före ikraftträdandet, dels i fråga om överklagande av Kriminalvårdsstyrelsens beslut som har fattats före ikraftträdandet. Vad som i de äldre föreskrifterna sägs om Kriminalvårdsstyrelsen skall efter ikraftträdandet i stället gälla Kriminalvården.”

Övergångsbestämmelserna bör beröras i författningskommentaren.

Övriga lagförslag

Förslagen lämnas utan erinran.